

Arbetslivskommissionen för natur- och miljöområdet, lägesbild 2020–2021

Arbetslivskommissionen för natur- och miljöområdet har utarbetat en lägesbild av kvaliteten på genomförandet av yrkesprov och bedömningen av kunnandet i examina inom sitt område. Till arbetslivskommissionernas uppgifter hör att årligen producera information om kvaliteten på genomförandet av yrkesprov och bedömningen av kunnandet inom sitt eget område inom yrkesutbildningen (statsrådets förordning om yrkesutbildning 673/2017). För denna uppgift har arbetslivskommissionerna haft tillgång till uppföljnings-, bedömnings- och responsinformation bland annat från utbildningsförvaltningens statistik-, styrnings- och regleringstjänst samt den nationella informationsresursen KOSKI.

Prestationsuppgifter från 2020 blev tillgängliga för kommissionerna våren 2021. Eventuella korrigeringar som läroanstalterna gjort i KOSKI-data efter denna tidpunkt syns inte i denna lägesbild. Detsamma gäller statistiska uppgifter om antalet prestationer år 2021, som plockades från KOSKI-databasen i början av 2022. De granskade prestationsantalen publiceras senare i Utbildningsstyrelsens statistiktjänst på webbplatsen Vipunen.fi.

De uppgifter som används i lägesbilden har plockats direkt ur KOSKI-databasen i den form som läroanstalterna har anmält dem. Statistiken kan innehålla bristfälliga eller felaktiga uppgifter. Av tekniska skäl har exempelvis inte alla uppgifter som registrerats i läroanstalternas egna studieförvaltningssystem överförts korrekt till KOSKI-databasen, och uppgifterna statistikförs då under ”ingen uppgift”/”inte anmält”.

Som källmaterial har man exempelvis använt rapporter från kommissionernas besök, rättelseyrkanden och utlåtanden.

Antal avlagda examina och examensdelar

Examen och kompetensområde	hel examen 2020	examensdel 2020	hel examen 2021	examensdel 2021
Grundexamen i natur och miljö	243	2 528	313	2021
Kompetensområdet för miljö	63		79	
Kompetensområdet för natur	176		219	
Kompetensområdet för renskötsel	7		14	
Ingen uppgift			1	
Yrkesexamen inom naturbranschen	264	1 356	318	1 668
Kompetensområdet för vildmarks- och naturguidning	194		250	
Kompetensområdet för branschen för naturprodukter	28		45	
Kompetensområdet för viltekonomi	25		10	
Ingen uppgift	17		13	
Specialyrkesexamen inom naturbranschen	1	9	7	55
Kompetensområdet för branschen för naturprodukter				
Kompetensområdet för kartläggning av naturen	1		7	

Examen och kompetensområde	hel examen 2020	examensdel 2020	hel examen 2021	examensdel 2021
Yrkesexamen inom miljöbranschen	61	224	49	181
Kompetensområdet för vattentjänster	28		40	
Kompetensområdet för miljövård	33		9	
Kompetensområdet för transport av avfall och farliga ämnen				
Specialyrkesexamen inom miljöbranschen	187	926	213	855
Kompetensområdet för kvalitets-, miljö- och säkerhetsledning	27		22	
Kompetensområdet för miljöfostran	92		140	
Kompetensområdet för avfallshantering	14		12	
Kompetensområdet för resurseffektivitet	27		22	
Kompetensområdet för avfalls- och ledningsunderhåll samt industrirengöring	1			
Kompetensområdet för vattentjänster	26		17	
Grundexamen i fiskeri	16	111	21	160
Yrkesexamen i fiskeri	14	69	25	163
Kompetensområdet för vattenbruk			1	
Kompetensområdet för yrkesfiske				
Kompetensområdet för fiskeguidning	14		23	
Kompetensområdet för fiskförädling			1	
Specialyrkesexamen i fiskeri	0	1	5	19
Yrkesexamen inom renhushållning	3	21	3	12
Totalt	789	5 245	954	5 134

* Uppgifterna hämtades i början av 2021 (för år 2020) och i början av 2022 (för år 2021), och har inte uppdaterats efter dessa tidpunkter. Avläggandet av examensdelar omfattar inte examensdelar som registrerats som lokala. Examina som är i en övergångsperiod syns inte i tabellen och ingår inte i antalet i tabellen.

Reflektioner

Utveckling av antalet examina och examensdelar

Yrkesexamen i fiskeri: efter att examensgrunderna trädde i kraft år 2018 har antalet examina ökat, även om det ännu är litet.

Yrkesexamen inom naturbranschen: kraftig ökning efter att nya examensgrunder trädde i kraft år 2018. Ökning i kompetensområdet för vildmarks- och naturguidning. När man räknar med både gällande examina/examensdelar och sådana som är i en övergångsperiod är ökningen omkring 20 procent. Detta torde förklaras av det ökade antalet aktiva utbildningsanordnare. Folks intresse för naturen och arbete i naturen verkar ha ökat under de senaste åren.

Yrkesexamen inom miljöbranschen: efter att nya examensgrunder trädde i kraft år 2020 har examina i vattentjänster och miljövård avlagts år 2020, även om antalet prestationer är litet.

Det finns helt tydligt vissa kompetensområden inom grundexamen i natur och miljö, yrkesexamen inom naturbranschen och specialyrkesexamen inom miljöbranschen som är mycket populära. Yrkes- och

specialyrkesexamen i fiskeri avläggs på motsvarande sätt i liten utsträckning. Detsamma gäller examina som anknyter till renhushållning.

På motsvarande sätt finns många aktiva anordnare med anordnartillstånd för grundexamen i natur och miljö samt yrkesexamen inom naturbranschen. För grundexamen i fiskeri finns 38 utbildningsanordnare med anordnartillstånd, men bara tre av dem är aktiva.

När man jämför de förverkligade examensprestationerna med målen är skillnaden stor. När skillnaden är som störst är antalet genomförda examina omkring 30 procent av målet (för hela examens del). Det skulle vara intressant att ta reda på varför examina inte slutförs. Är det fråga om personer som avbrutit sin examen helt, eller har de övergått till att endast avlägga examensdelar?

Avlägganden av examina som är i en övergångsperiod är inte medräknade, men dessa antal är väldigt små (26 examina år 2020 och 17 år 2021).

Marginellt avlagda examina och kompetensområden

Examina:

Specialyrkesexamen i fiskeri (0 prestationer 2020; 3 prestationer 1–6/2021), Specialyrkesexamen inom naturbranschen (1 prestation 2020; 0 prestationer 1–9/2021), även andelen som avlagt hela yrkesexamen i fiskeri var år 2020 under 2 % av alla examina 2020.

Utbildning som förbereder för examen i kompetensområdet för branschen för naturprodukter inom specialyrkesexamen inom naturbranschen har inte ordnats på någon läroanstalt, men i april 2022 inleddes den första utbildningen, så under de kommande åren kommer situationen att förändras i fråga om detta. För kompetensområdet för kartläggning av naturen en examen 2020.

Kompetensområden:

Kompetensområdena för renhushållning, skötsel av fiskevatten, kartläggning av naturen samt avfall- och ledningsunderhåll har bara enstaka prestationer (1–8 prestationer åren 2020–2021).

I kompetensområdena för yrkesfiske, transport av avfall och farliga ämnen samt näringsfiske finns inga prestationer alls.

Renhushållningen är en liten näring som är både regionalt och produktionsmässigt begränsad genom lagstiftning. Därför kan varken antalet utövare av näringen eller antalet avlagda examina väntas öka. Renhushållningen är dock en regionekonomiskt och kulturellt mycket betydande näring, och det är därför motiverat att ordna utbildning och examina.

Examina inom miljöbranschen är nya och har inte hunnit bli kända. Det finns överlappningar i kompetensområdena i yrkes- och specialyrkesexamina.

Anordnande av examina

Aktiva utbildningsanordnare/anordnartillstånd

Examen	Tillstånd för anordnande	Aktiva anordnare 2020–2021
Yrkesexamen i fiskeri	9	5
Specialyrkesexamen i fiskeri	2	1
Grundexamen i fiskeri	38	3
Grundexamen i natur och miljö	40	29
Yrkesexamen inom naturbranschen	25	23
Specialyrkesexamen inom naturbranschen	6	3
Yrkesexamen inom renhushållning	2	1
Yrkesexamen inom miljöbranschen	14	7
Specialyrkesexamen inom miljöbranschen	5	3

***i kraft 1.1.2020

* aktiviteten fastställs utifrån om utbildningsanordnaren/läroanstalten har registrerat avläggande av examina eller examensdelar enligt de KOSKI-data som lämnats till kommissionen 2020 eller 2021.

Uppgifterna hämtades i början av 2021 (för år 2020) och i början av 2022 (för år 2021), och har inte uppdaterats efter dessa tidpunkter.

Reflektioner

Förändringar i antalet tillstånd för anordnande av examina

För yrkes- och specialyrkesexamen i fiskeri ett nytt anordnartillstånd, för yrkesexamen inom naturbranschen fyra nya tillstånd och för yrkesexamen inom miljöbranschen två nya tillstånd.

Fördelning av avläggandet av examina/examensdelar mellan utbildningsanordnare (anordnarnas namn nämns inte)

Yrkesexamen i fiskeri: fördelas huvudsakligen mellan tre anordnare, som finns på olika håll i Finland.

Specialyrkesexamen i fiskeri: en utbildningsanordnare.

Yrkesexamen inom naturbranschen och grundexamen i natur och miljö: fördelar sig heltäckande över hela Finland.

Specialyrkesexamen inom naturbranschen: fördelas mellan tre anordnare, som finns på olika håll i Finland.

Yrkesexamen inom renhushållning: en anordnare.

Yrkesexamen inom miljöbranschen: sex anordnare, varav en är betydligt större än de andra.

Specialyrkesexamen inom miljöbranschen: två anordnare, varav en har 866 prestationer och den andra tre.

Examensanordnandets geografiska och språkliga täckning

97 procent av examina inom branschen avlades på finska.

Kvalitet på genomförandet av yrkesprov och bedömningen av kunnande

Fördelning av platserna för yrkesprov

I examina inom miljöbranschen avläggs yrkesproven i regel på arbetsplatser. I examina inom naturbranschen avläggs 30–50 procent av yrkesproven på läroanstalter. Exempelvis i yrkesexamen inom naturbranschen finns en examensdel som lämpar sig att ordna på läroanstalten.

Medeltal för yrkesprov i studeranderesponsen inom yrkesutbildningen (avslutande enkät)

Den genomsnittliga responsen på yrkesproven är allmänt taget mycket bra, över 4,5. Responsen på personliga utvecklingsplaner för kunnandet var i allmänhet också över 4.

** Bedömningsskala 1–5, där (5) betyder helt av samma åsikt, (4) delvis av samma åsikt, (3) delvis av samma och delvis av annan åsikt, (2) delvis av annan åsikt, (1) helt av annan åsikt*

Arbetslivsrespons

Responsen är allmänt taget bra, medeltalet är över 4. Antalet respondenter var 415.

Reflektioner

Förverkligande av tvåpartsbedömning i bedömningen av kunnande

Tvåpartsbedömning förverkligas i huvudsak väl, i synnerhet i yrkesexamina. Dock ordnas yrkesprov som bedöms av två lärare i läroanstaltsmiljöer fortfarande på ganska lösa grunder, i synnerhet på grundexamensnivån.

I examina inom naturbranschen är andelen med två lärare som bedömare 20 procent.

Grundexamen i fiskeri, grundexamina i natur och miljö, yrkesexamen inom renhushållning: andelen med två bedömare som arbetar inom undervisningen är över 30 %. Inom renhushållningen medför jävighet utmaningar för tillgången till arbetslivsbedömare.

Motiveringar till ordnande av yrkesprov på läroanstalter

En del läroanstalter har miljöer som motsvarar arbetslivet, exempelvis anläggningar för hantering av fisk, där yrkesprov kan genomföras på ett sätt som motsvarar arbetslivet. Även i sådana situationer måste man säkerställa tvåpartsbedömning.

Miljöer för yrkesprov och deras lämplighet för påvisande av kunnande

Det har inte framkommit några problem med att påvisa kunnande på ett bra sätt.

Inom naturbranschen ger naturen i sig själv varierande väderförhållanden för avläggande av yrkesprov, och läroanstalterna har ansetts jämna ut dem så väl som möjligt.

Generaliseringar gällande rättelseyrkanden

Arbetslivskommissionen har inte fått in några rättelseyrkanden.

Situationen gällande planer för bedömning av kunnande

Planerna för bedömning av kunnande är i regel utarbetade och aktuella.

Det finns variationer i fråga om användbarhet: en del utbildningsanordnare har gjort upp sina planer enligt samma modell för alla examensdelar och formulerat dem på en allmän nivå – på några läroanstalter har planerna genuint utarbetats som verktyg för vardagen, och man önskar att denna modell skulle bli vanligare.

Arbetslivskommissionen har fått åtta begäranden om utlåtanden från ministeriet gällande planer för bedömning av kunnande. Kommissionen har gett positiva utlåtanden om fem av dessa.

Förverkligande av personlig tillämpning i praktiken

I den avslutande enkäten är medeltalet för personliga utvecklingsplaner för kunnandet över 4. Inga andra särskilda observationer.

God praxis

Inga observationer att nämna.

Hurdana generella observationer har gjorts

År 2020 ordnades fyra besök och en samarbetsdag för läroanstaltsrepresentanter. År 2021 gjordes tre besök. Yrkesprov ordnas i större utsträckning i läroanstaltsmiljöer för grundexamina. I yrkesexamina (i synnerhet yrkesexamen inom naturbranschen) möjliggör examensgrunderna ordnande av yrkesprov i arbetslivet på ett naturligt sätt.

Utvecklingsområden i anordnarnas verksamhet

Yrkesprovsmiljöerna i synnerhet för grundexamina borde i större utsträckning vara äkta arbetslivsmiljöer. Dessutom borde man få med en arbetslivsrepresentant när yrkesprov och bedömningar av motiverade skäl ordnas på en läroanstalt.

Examensgrundernas funktion

Reflektioner

Förverkligande av valfrihet i avläggandet av examina

I ljuset av statistiken förverkligas valfrihet väl.

Erfarenheter av examensgrundernas funktion

I yrkesexamina (i synnerhet yrkesexamen inom naturbranschen) möjliggör examensgrunderna ordnande av yrkesprov i arbetslivet på ett naturligt sätt.

Den nya grundexamen i natur och miljö: utmaningar i fråga om det låga antalet personer som söker sig till utbildningen för kompetensområdet för miljövärdare

Grundexamen i natur och miljö: Frågor som tagits upp vid besöken:

- Examensdelen som är obligatorisk för alla är för omfattande och behöver delas upp.

- Kompetenskrav kunde överföras från den obligatoriska examensdelen till branschspecifika examensdelar.
- Även den branschspecifika obligatoriska examensdelarna för naturinstruktörernas del skulle vara bra att dela upp i två eller tre delar. Nu är dess kompetenspoäng för få i förhållande till det kunnande som krävs.
- En utbildningsanordnare var besviken över att innehållet gällande miljörådgivning har fallit bort från den nya grundexamen i natur och miljö. En utbildningsanordnare anser att motsvarande innehåll skulle vara till nytta för sysselsättningen inom dess verksamhetsområde.

Yrkesexamen inom naturbranschen: Frågor som tagits upp vid besöken:

- Examensgrunderna ses som fungerande. Från arbetslivsrepresentanterna kom ett tydligt önskemål om att handledarens handlednings- och interaktionsfärdigheter skulle betonas mer i examensgrunderna. Dessa är de viktigaste färdigheterna ur arbetslivets perspektiv.
- Det skulle finnas ett behov av anordnartillstånd på engelska.